

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Cap. 1. Peccatum originale ex mente Augustini concupiscentia. Quid reatus eius, utrum culpæ, an poenæ sit? agnovit in eo iniquitate[m], mortem animæ, immunditiam, aversionem &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

DE STATV NATVRÆ LAPSE LIBER PRIMVS.

Qui est de peccato originali.

CAPVT PRIMVM.

Peccatum originale ex mente Augustini concupiscentia. Quid reatus ejus, utrum culpæ an pœnæ sit? Agnovit in eo iniquitatem, mortem animæ, immunditiam, averfionem &c.

PELAGIANA hæresis A in eo magna ex parte sita fuit, quod peccati illius ingentis transitum exhiberet. Hæc enim fuit totius erroris istius firmissima velut basis, qua subtracta corruerat. Vide-

bant enim tantas naturæ vires, quantas ad justitiam predicabant, non posse ulla ratione defendi, si naturam peccato aliquo vitiatam esse concederent. Vnde in hoc peccato alstruendo & explicando potissimum Divi Augustini industria desudavit, & de Ecclesia Christiana bene meritus est. Nec mirum sanè; quandoquidem, sicut illius peccati everfio, unicum hæresis Pelagianæ fundamentum est; ita è contrario peccati illius transitus, Christi, & Christianæ fidei. Nam ut rectissime Augustinus dicit; in causa duorum hominum, quorum per unum venundati sumus sub peccato, per alterum redimimur à peccato, &c. propriè fides Christiana consistit. Hoc ergo peccatum quia quotquot Catholico nomine gloriantur, constanter credunt, non est laboriosè satagendum, ut alstruamus. Sed quia non rarè ulu venit, ut quod fide credimus, disputandi subtilitate è manibus elabatur; dum vel Glossa textum destruit, vel principijs conclusiones ita dissonant, ut quod in principio velut unà manu dedimus, hoc in repugnante illi explicatione vel conclusione, velut alterà auferamus, operæ pretium est hic ex Divi Augustini scriptis ostendere, quid ipse senserit, & qua peccati illius explicatione & intelligentiâ Catholica Ecclesia per os ejus Pelagianam hæresim vicerit, de victoriæ triumpharit. Nec enim ostendi potest, fuisse quempiam in tota Ecclesia, sive tempore Augustini, sive multis seculis post, qui aliter peccati illius naturam aut transitus modum intellexerit, aut exposuerit, aut ex-

ponendum judicaverit quàm Augustinus illud in scriptis suis declaravit: ut quisquis Regiam viam istam ab eruditissimis majoribus per secula multa totam ingressus fuerit, merito de veritate possit esse securus. Nam propter nonnullas, quæ in re ista obscurissima, quamcumque tandem sententiam secutus fuerit, deesse non possunt, remoras ac difficultates, compendia itinerum, velle sequi, non solum novâ, sed etiam à traditis atque tritis majorum vestigijs discrepantiâ, periculo sanè non caret, quantumvis quadam specie facilitatis blandiri primâ fronte videantur.

Quid igitur sit peccatum illud, & qua ratione ab Adamo in posteros traducatur, obscura quæstio semper habita fuit. Vnde de illo Augustinus: *Quo nihil est ad predicandum notius, nihil ad intelligendum secretius.* Naturam tamen ejus Augustinus, ab exortu Pelagianæ hæresis usque ad occasum ejus, constanter eodem modo, sine ulla variatione, tanquam sibi certissimam semper explicuit, etsi de quibusdam circumstantijs ejus semper ab initio usque ad finem vitæ fluctuaverit. Ut igitur à prioro quæstione incipiamus, tanquam rem sibi exploratam semper Augustinus docuit, peccatum originale esse concupiscentiam. Testimonijs illius veritatis scripta, quæ adversus Pelagianos exaravit, plena sunt. Sic enim loquitur in libro secundo adversus Iulianum: *Non est hoc malum nuptiarum, (de concupiscentia, cum qua pugnamus, multa locutus fuerat) sed primorum hominum peccatum in posteros propagatione tractum.* Et libro tertio cum dixisset, *Nuptiarum bonum malo originali, quod inde trahitur, accusari non posse, id est, nuptias propter peccatum generatione propagatum non posse reprehendi, explicando subiit: Malum originale dicit, cuius moribus mecum repugno, & cuius contra melandibus pugna.* Et continuo: *Quod natus es, pertinet ad Dei conditionem, & parentum facilitatem*

CONTRA

contra quod datem amicitia, quia renatus es, pertinet ad pravaricationem, quatuor diabolus astutus feminavit, unde te Corsi gratia liberavit &c. non iam reus ex illo, sicut erat natus. Et libro quarto: Si autem hoc malum, quod in seipsis parentes sentiunt, cui malo, ut tuus verbum utar, Apostolorum legio repugnavit, non pertinet ad filios; sine ullo utique nascerentur: nu e vero quandopidem cum hoc nascuntur, quid miraris, quia propter hoc renascuntur, ut ab eius obligatione solvantur? Vbi tanquam rem manifestam, nullaque admiratione dignam hoc iradit. Et infra: Nec libidinis tate polluntur, qui libidine bene utuntur, quamvis generent libidinis tate pollutos & illa regenerandos. Et libro sexto adversus eundem Iulianum: Tale porro a tam magnum malum (concupiscentia) tantum quia tunc, quomodo non teneret in morte, & pertraheret in ultimam mortem, nisi & eius vinculum, in illa, qua fit in baptismo, remissione peccatorum omnium solveretur. Et inferius: Hoc ergo vitium (quod suscitatur desideria mala) non potest nisi reatu tenere hominem, quamvis eiusdem mali bono usu de castis coniugibus procreatum. Et in libris adversus eundem Iulianum operis imperfecti: Vitium peccatum, an mors, an utrumque per omnes homines pertransisse dictum sit, videtur ambiguum: sed quid horum sit, res ipsa iam aperte demonstrat. Nam si peccatum non pertransisset, non omnis homo cum lege peccati, qua in membrum est, nasceretur: si mors non pertransisset, non omnes homines &c. morerentur. Sed quid opus pluribus? Penae volumen ex solis hac de re testimoniis posset confici, quorum nonnulla adhuc infra proferre cogemur. Sed hanc presenti loco satis sint: ex quibus constat, hoc eum velut rem sibi perspectissimam constanter docuisse.

Sed quia principia doctrinae S. Augustini non ita passim cognita sunt, vel penetrantur; hinc factum est, ut nonnulli doctrinam istam gravibus censuris satis immodeste perstrinxerint. Ausi enim sunt dicere: Rationem huius peccati ita assignare Augustinum, ut qui eius sententiam sequeretur, ratione facile convinci posset, ut concederet, nullam esse aliud peccatum, quod verè & proprie peccatum esset, praeter peccatum primi parentis: idque propter reatum, cuius Augustinus mentionem facit. Additque merito illam sententiam Scholasticis non probari: Ex ea enim, inquit, cogimur incidere in sententiam Pelagii. In qua censura tam insolenti, utrum temeritas, an imperitia palmam ferat, planè nescio. Quid enim magis temerarium dici potest, quam Augustinum, cui soli Pelagianae haereticis extirpationem Ecclesia haecenus acceptam tulit, illam opinionem docuisse, ex qua necesse est in eandem haeresim incidamus? Imperitia verò doctrinae S. Augustini tanta in eo passim apparet, ut alienis non suis oculis illius scripta legisse videatur. Ex quo factum arbitror, ut cum Acta Concilii Palestini contra Pelagium celebrati velut recenter à se inventa proferre vellet, nesciens laciniam quandam ex libro Augustini de peccato originali obtulerit. Ne vero sua careret verisimilitudine ea, quam ipse de sententia Augustini censuram tulerat,

nonnulla loca proferet, quibus Augustinus sui ignorantiam fateatur, tum in a libris de peccatorum meritis; tum in b Epistola ad Hieronymum; tum in c sermone quodam de verbis Apolloli. Sed in omnibus istis locis Augustinus de alia difficultate intelligenda fatigat, quae à praesenti diversissima est.

Vt igitur Augustinus ab illo opprobrio Pelagianae haereticis vindicaretur, paulo latius declarandum est, quid Augustinus hac in re senserit; ne sententia minus penetrata, & à principijs suis avulsa displiceat. Itaque in primis Augustinus, quodcumque concupiscentiam vel libidinem, quae eadem Augustino sunt, esse peccatum originale tradit, nomine concupiscentiae non intelligit solam libidinem illam, qua vel obscenae partes corporis excitatur, vel intus ipse animus ad concubitum accensus inhiat: sed omnino omnes cupiditates animi, quibus homo ad peccata propellitur & provocatur, sive illa carne, sive solo animo peragantur. Phrasin enim Apostolicam sequi solet, qua dicit Iacobus: Vni quisque tentatur à concupiscentia sua. Et Paulus: Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Totoque illo capite generatim concupiscentiam usurpat, pro t motus ejus ab Augustino describitur esse desiderium peccati. Vnde ad illum Apostoli locum: Non concupisces: Apertissimum, inquit, saluberrimumque praecipuum est, quod si quis impleverit nullum habebit omnino peccatum. Nam hoc ideo elegit Apostolus generale quiddam, quo curia complexus est &c. Neque enim ullum peccatum, nisi concupiscentia committitur. Quam concupiscentiam ita late sumptam ipse trisariam dividere solet, ut omne omnino cupiditatis genus complectatur. Quibus de rebus latius alibi dictum est. Eodè quoque modo libido generatim ab ipso sumitur, prout nomen sonat: Ea qua in genitalibus, inquit, libido nominatur: cum hoc sit generale vocabulum omnis cupiditatis. Et mox ostendit, libidinem ulciscendi esse iram; habendi pecuniam esse avaritiam; quomodocumque vincendi esse perveraciam; gloriandi esse iactantiam; & sic de caeteris multarum rerum libidinis, quarum pleraeque nominibus carent. Hujus autem generalis libidinis pars quaedam est illa notissima, qua in concubitum animus vel solus, vel cum ipsa etiam carne, stimulat.

Deinde quando Augustinus docet libidinem vel concupiscentiam esse peccatum originale, sic accipit illa, ut simul involvant reatum, quo anima coram Deo rea est: qui reatus per peccati remissionem tollitur, quamvis ipsa concupiscentia remaneat. Ex quo fit, ut reatum illum ipse consideret velut id quod formale est in peccato originali, concupiscentiam illam velut materiale. Itaque saepius dicit, illo reatu ablato concupiscentiam expiari, non imputari, & similia. Hinc illa Augustini passim in ejus libris repetita: Huius concupiscentiae reatum regeneratio sola dimittit, quem generatio trahit. Et inferius: Respondemus, inquit, dimittit concupiscentiam carnis in baptismo, non ut

Lib. 4. r. 1.

Lib. 6. c. 8.

Lib. 6. c. 15.

Cap. 19.

Lib. 2. operis imperf. cont. Lib. 6. f. 273.

Pasquet in 1. 2. Diss. 17. c. 3.

Lib. 3. a. 2. Epist. ad Hieron.

Cap. 3.

Lib. 5. fol. c.

Lib. 6.

Cap. 4.

Lib. 2. Rom.

Lib. 6. c.

Lib. 6. c.

Lib. 1. c. 11.

Contra Pelag.

Lib. 1. c. 19.

Lib. 1. c. 25.

non ut

189

non ut non sit, sed ut in peccatum non imparetur: *quamvis autem reatu suo iam soluto, manet tamen, donec &c.* Quod paulo post declarat comparatione peccatorum actualium, quæ quamvis prætereant actu, manent tamen reatu; & in æternum permanent, nisi remittantur: sic *itaque, inquit, fieri e contrario potest, ut etiam illud maneat actu, prætereant reatu.* Quod paulo ante dixerat: *Illud concupiscentia, quando remittitur, reatus auferitur.* Et multis interjectis addit: *Hæc ita sue remissio peccatorum, quando non fit in prole, sic ibi est lex ipsa peccati, ut etiam in peccatum impulerit, id est, ut etiam reatus eius cum illa sit, qui iam teneat æterni supplicij debitorem.* Et in iustis contra Iulianum: *Sciens eius gratia nos sanari ab ipso concupiscentia motu, qui nos ab eius originali reatu, spiritali regeneratione sanavit.* Et paulo post: *Iam pro cui dubio cernis, atque concedis, esse in homine aliquid mali, quod non ipsum, sed reatum qui ex illo contractus fuerat, auferatur in baptismo.* Et paulo ante: *Reatus eiusdem mali, non quo reum malum est, sed quo reum, in quo est, fuit generatione contrahitur, ita nisi regeneratione non solvitur.* Similia videre licet libro sexto contra Iulianum, & alijs multis locis. Ex quibus sanè perspicuum est, Augustinum non exultimate, in eadem illam concupiscentiam, seu cupiditatem, seu libidinem esse originale peccatum: sed concupiscentiam cum illo reatu, qui baptismo tollitur, expiatur, non imputatur, solvitur, dimittitur: quibus phrasibus Augustinus uti solet.

Sed hic est Scriptoris illius Recentioris, de quo supra mentionem fecimus, lapsus offensivus, & petra scandalii. Opinatur enim nomine reatus obligationem ad poenam semper intellexisse Augustinum, nec aliud, inquit, intelligere potuisse. Obligatio autem ad poenam non est peccatum: seu effectus eius. Et hæc est causa, cur putet Augustini sententiam in Pelagianismum incidere: quia veri peccati rationem tollit ex parvulis.

Sed si Augustini scripta potius diligenter perferuntur, quam censere mauillet, d.prehendisset fortassis, nullam esse causam tantæ severitatis in tantum Doctorem. Augustinus enim nomine reatus, quando de originali peccato loquitur, id intelligere plerumque solet, quod Scholastici reatum culpæ vocant. Nec aliud est peccato iam præterito, quam ipsa culpa, ipsa macula, ipsum peccatum habituale, quo anima culpabilis, maculata, & rea, non poenæ tantum, sed peccati manet; siue reatus ille simul respectum implicet ad peccatum aliquod præteritum, siue non implicet. Ipsa enim culpa habitualis, seu peccatum habituale est ipse reatus animæ, quo eoram Deo culpabilis tum peccati tum poenæ manet. Hoc autem reatum vocare maluit, quia ille sonat quoddammodo ipsam imputabilitatem ad culpam; sicut reatus poenæ imputabilitatem seu obligationem ad poenam: Sed ipsum Augustinum sua sententia explicantem audiamus, qui satiatissimè, & luculentissimè se ab illius censuræ temeritate defendit. Nam in illo ipso loco, ubi

A de illo concupiscentia reatu ex professo tractat, simulatque remanentis concupiscentia reatum ablatum esse dixisset, perspicuis verbis adiecit: *Hoc est enim non habere peccatum, reum non esse peccati.* Quid clariùs postulari potest? *De concupiscentia loquitur: de reatu eius disputat, quem remitti, & auferri docet.* Et ne reatum poenæ quisquam intelligeret, occurrit ipse-met asserendo, per huiusmodi remissionem hominem non esse amplius reum peccati; & ideo non habere peccatum, hoc est, non esse amplius peccatorè. Quod ut familiari exemplo nobis exponeret, nec ullus relinqueretur cavillationi locus: Nam, inquit, si quisquam, *ibi* verbis gratia, fecerit adulterium, etiamsi numquam deinceps faciat, reus est adulteri; donec reatus ipsius indulgentia remittatur. Habet ergo peccatum, quamvis illud quod admisit iam non sit, quia cum tempore quo factum est, præterit. Nam si a peccando desisteret, hoc esset non habere peccatum, sufficeret, ut hoc nos moneret Scriptura &c. Non hic de reatu poenæ, sed culpæ sermonem esse, verba ipsa luculentius clamant, quàm ut alicujus illustrationis vel explicationis indigeant. Dicit enim, per huiusmodi reatus homines esse reos, non poenæ, sed peccati adulteri; eoque reatu sublato vel manente, tolli vel manere peccatum. Et adhuc tamen alibi manifestius reatum peccati originalis à reatu poenæ distinguit: *Quasi vero, inquit, peccatum, quod eor ex Adam dicimus originale trahere, id est, reatu eius implicatos, & ob hoc poenæ obnoxios detineri, usquam esse potuerit, nisi in voluntate: quæ voluntate commissum est, quando divini præcepti est facta transgressio.* Ecce evidentissimè reatum culpæ à reatu poenæ distinctum & ita distinctum, ut posterioris illius causa sit prior: *Reatu peccati implicatos, & ob hoc poenæ obnoxios.* Et hinc est, quod Iulianus, cum sensum Augustini de reatu culpæ & poenæ intel-

C liggeret, etiam utrumque distinguit: *Intrauit per unum hominem peccatum in hunc mundum, & imperfecit per peccatum mors; quemiam illum & reum, & damnationi mortis perpetuæ destinatum mundus accepit.* Ecce reatum culpæ simul & poenæ. Et eandem distinctionem observans Augustinus: *Hanc mortem, quæ omnes morimur &c. non vis ex peccato in omnes secisse originaliter transitum, ne cogatur fateri, simul etiam originaliter transisse peccatum: sentis quippe, quàm iniquum sit sine merito transisse supplicium.* Et apertissimè in Psalmos, cum dixisset: *Trahitur iniquitas ex Adam: Etiam, inquit, ipsum vinculum mortis cum ipsa iniquitate concretum est. Nemo nascitur, nisi trahens poenam, trahens meritum poenæ.* Ecce in his locis clarissimè peccatum ipsum parvulorum statuit esse meritum supplicij; & propter iniquitatem trahi meritum poenæ: quam doctrinam sexcenties alijs locis repetit, sicut infra à suis locis dicturi sumus: ut nemo profectò, nisi profus perverax, aut gloria suæ de superato quoquo modo Augustino, quàm veritatis amantior dubitare queat, quin Augustinus culpam, seu reatum culpæ parvulorum à reatu poenæ distinctum agnoverit, & unum alterius causam, reatumque culpæ supplicij secuti meritum constituerit.

Hinc